

In den Wäldern sind Dinge, über die nachzudenken,
man jahrelang im Moos liegen könnte. (Franz Kafka)

Laat je in deze rubriek verwonderen door grappige, indrukwekkende en leerrijke boswaarheden uit het verleden. Eigen bijdragen en ideeën zijn steeds welkom op het redactieadres!

Het bosketje van Meulebeek

HANS BAETÉ

In de lente van 1935 verschijnt in het driemaandelijks bulletin van de *Ligue des Amis de la Forêt de Soignes* een aankondiging van een *Grande Encyclopédie Brabançonne: Histoire illustrée de la Forêt de Soignes* (Figuur 1). Deze majestueuze trilogie van meer dan 1500 bladzijden, 860 figuren en tien graveerplaten is de verderzetting van een pionierswerk uit 1905: *Histoire de la Forêt de Soigne* (zonder s op het einde). Afgaande op de voorkaften van beide boeken is ene Sander Pierron de enige auteur van deze vroege werken over bosgeschiedenis, waarin zowel aardrijkskunde, jurisdictie, bosbouw, biologie, archeologie, beeldende kunsten als bouwkunst aan bod komen. Wie was deze opmerkelijke figuur?

Alexandre-Paul Pierron werd op 6 juli 1872 geboren als telg van een arbeidersfamilie in Sint-Jans-Molenbeek nabij Brussel. Terwijl zijn vader Evariste als *métallo* aan de wieg stond van de Belgische Werkliedenpartij, moest Sander in weerwil van uitstekende schoolresultaten reeds op zijn dertiende gaan werken. Naar verluidt kwam hij terecht bij een aan alcohol verslaafde drukker die hem liet werken voor een hongerloon. Desalniettemin slaagde Sander er op zijn veertiende in om een geheel door hemzelf geïllustreerd en drukklaar gemaakt document af te leveren. Aangetrokken door de beeldende kunsten ging hij avondschool volgen aan de *Académie de dessin et d'art décoratif* te Molenbeek. Een passie voor het schrijven dreef hem tot medewerking aan militante bladen zoals *L'Étudiant socialiste*. Hij startte ook zelf tijdschriften op, al bezaten deze eerder een kortstondig karakter. Al deze initiatieven brachten Sander in de jaren 1890 in contact met mensen die – zoals blijkt uit de briefwisseling in zijn persoonlijk archief – opvallend vaak een band hadden met het socialisme en de vrijmetselarij. Het waren echter vooral ontmoetingen met een Antwerpse romanschrijver die voor een keerpunt zouden zorgen in Sanders sociale situatie. Deze Georges Eekhoud kan ten dele worden omschreven als een naturalistisch streekauteur met een bijzondere

Figuur 1: Voorpagina van *L'Histoire Illustrée de la Forêt de Soignes* uit 1935.

aandacht voor het Kempense landschap en zijn *voyous* (schooiers, schoften en kwajongens). Daarnaast ontpopte hij zich als één van de eersten die in het westen openlijk en positief over homoseksualiteit zou schrijven. Voor Sander was hij een welgekomen mentor, die zijn pupil in 1895 lanceerde als redacteur van *L'Indépendance belge* en hem onderrichtte in de letterkunde en de kunstkritiek. Georges Eekhoud en zijn sociale netwerk maakten Sander Pierron vertrouwd met kunstenaars en kunstvrienden die het bos niet alleen wilden beschermen, maar ook dichterbij de mensen wilden brengen. Zodoende kwam ons *Meulebeeks ketje* in 1909 aan de wieg te staan van de *Ligue des Amis de la Forêt de Soignes*, samen met zijn mentor en verder onder meer: de dichter Émile Verhaeren, de “anti-alcohol-socialist” Émile Vandervelde (zie verder) en Nestor Crahay, de toenmalige directeur-generaal van Waters en Bossen. Later zou publiekelijk bekend worden dat Georges en Sander er een homoseksuele relatie op na hielden. Deze relatie weerhield Sander Pierron evenwel niet om in 1896 in het huwelijksbootje te stappen met een jeugdvriendin. Het is aan deze Adèle Deforge dat hij zijn opus uit 1905 zou opdragen: *A ma chère femme. En souvenir des excursions que depuis dix années nous avons faites ensemble dans la forêt de Soigne*. S.P.

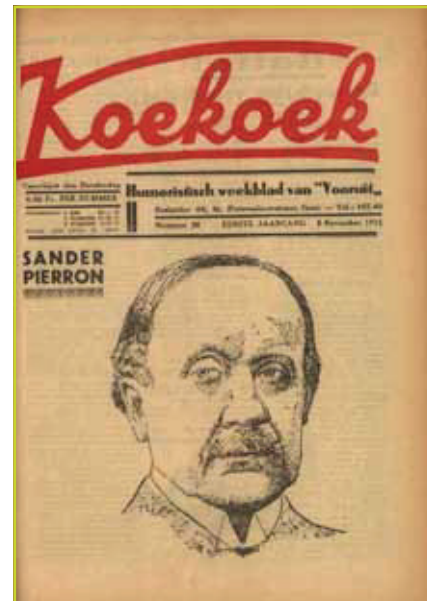
Na de Eerste Wereldoorlog trok Sanders debuteert in de bosgeschiedenis de aandacht van graaf Félix Goblet

Vanonder het mos

d'Alviella. Deze advocaat en Olympisch schermkampioen werd in bosbouwkringen bekend als voorzitter van de *Société Centrale Forestière de Belgique* en tevens als auteur van de vierdelige *Histoire des Bois et Forêts de Belgique*. Alhoewel de graaf in zijn standaardwerk uit 1927-1930 meermaals verwijst naar Sanders *Histoire* uit 1905, laat hij zich ontvallen dat laatstgenoemd boek voornamelijk vanuit kunstzinnig en literair standpunt is geschreven, *laissant quelque peu dans l'ombre l'aménagement et la culture*: met wat minder aandacht voor... bosbouw. *L'Histoire de la Forêt de Soigne* werd nochtans samengesteld op aandringen en met steun van Alexandre Dubois, de voorganger van Nestor Crahay (zie hoger). Bosbouw komt in *L'Histoire* uit 1905 aan bod in het hoofdstuk *La Flore*, verweven met plantkundige toelichtingen, verstrekt door professor Léo Errera, net voor deze laatste zijn dood. Volgens Sander Pierron vulden de gegevens van de befaamde botanicus – en tevens voorganger van Jean Massart aan de ULB – een regelrechte leegte op: *il m'avait communiqué sur la flore de la forêt de Soignes des données dont j'ai tiré profit et qui comblaient dans un de mes chapitres un véritable vide*. In het voorwoord benadrukt Sander dat zijn eerste bosboek hoofdzakelijk is gebaseerd op archiefstukken en getuigenissen “uit de eerste hand”. Aldus worden volgens hem de principes van de historische wetenschap gerespecteerd. Hij richt dan ook een uitdrukkelijk woord van dank aan al het archiefpersoneel dat hem heeft geholpen, van diensthoofd tot modeste employé. Ondanks zijn focus op de feiten geeft Sander toe zich in zeer geringe mate op het terrein der fabelen te hebben begeven, met de bemerking: *Si la légende n'est pas soeur de l'histoire, il est permis toutefois de les représenter côte à côte, ne fut-ce que pour opposer la vérité à la fantaisie et en marquer l'essentielle différence*. Aan een vlotte pen ontbrak het hem duidelijk niet.

Sanders *Histoire illustrée* zou volgens het *Bulletin des Amis de la Forêt de Soignes* verschijnen vanaf september 1935, in tweemaandelijks afleveringen, bestemd voor inteeknaars. Een bespreking van dit magnum opus zou ons hier te ver leiden en is dus voer voor een toekomstige Vanonder het mos. Laat ons hier nog even terugkeren naar de mens achter het verhaal. Een opmerkelijk en zeldzaam Nederlandstalig portret van Sander Pierron is terug te vinden in nummer 26 van *Koekoek*, het *Humoristisch weekblad van Vooruit*, in 1931 gedrukt in de Gentse Sint-Pietersnieuwstraat (Figuur 2):

Sander Pierron is een Ketje van Molenbeek, die zijn aard of zijn afkomst nooit verloochende. (...) Als elke creatuur van dat kaliber, is Sander Pierron behept met enkele gebreken, waarvan wij de voornaamste opsommen: hij sjikt niet, hij rookt niet en hij drinkt niet. Eenmaal zagen we hem zitten voor een lange, breede tafel met talrijke glazen schuimende geuze- en krieckenlambik; van die nattigheid, die aan de moestaches, de ziel en het verstand plakt (...) De andere invités (...) lieten het eene pottteken na het andere in een trefterken, tot in hun schoenen loopen. Zij werden plezant en zongen “geerebaa, geerebaa... ‘t muziek zal spele”

Figuur 2: Sander Pierron in het weekblad *Koekoek* in 1931.

en “vivan boma...” Sander deed zoals de konijnen, en hij werd triestig. Toen opeens, vol koleire, nam hij een reuzenbesluit. Hij zei: “Boes, geef ma ‘n struupaap!” en hij begon te letteren gelijk een borelingske. Dit is één anekdoot. Iedereen, die niet te dom is om gras en beetwortels te eten, kan er natuurlijk alzo honderd vertellen, maar ‘t is tekenend voor iemand, die belofte van drankonthouding en drankbestrijding tot in de eeuwigheid en drie dagen heeft afgelegd.

Sander vraagt aan de cafébaas een pijpje... zoethout. Het woord *struupaap* is niet alleen eigen aan Brusselse dialecten. De koppeling van de lekkernij zoethout aan de vorm van een pijpje vinden we ook terug in “de dikke van Dale”. Tijdens de zuippartijen van zijn gezelschap – dat overwegend tot de “Brusselse intellectuele elite” werd gerekend – zocht Sander dus zijn trouw aan het offensief van de socialist Émile Vandervelde tegen alcoholmisbruik. Tot bijkomende ergernis van zijn tafelgenoten, die overwegend supporters waren van de *Union Saint-Gilloise* (Sint-Gillis), neuriede Sander daarbij meermaals het strijdlid van voetbalclub *Daring* uit Sint-Jans-Molenbeek: *Wijle zijn van Meulebeek...* Daarbij dient opgemerkt dat *Daring* een club was met een volkse aanhang, in tegenstelling tot meer elitaire Brusselse clubs.

Om fratsen uit te halen, was het bosketje van Meulebeek, die vermoedelijk enkel in het Frans heeft gepubliceerd, dus wel degelijk “de volkstaal” machtig. ■